

Pregledni znanstveni članek (1.02)
 Bogoslovni vestnik 75 (2015) 3,515—523
 UDK: 27-472-18
 Besedilo prejeto: 08/2015; sprejeto: 09/2015

Tadej Stegu

Za svobodo osvobojeni: krščanska antropologija v katehezi

Povzetek: Redna kateheza se le občasno sramežljivo loteva odnosov med spoloma in spolnosti in tudi v zavesti verujočih neredko katoliški moralni nauk ostaja le zbir prepovedi in omejitev. Pomemben izziv za današnjo katehezo in oznanjevanje postaja, kako približati sodobnemu kristjanu temeljna dejstva krščanske antropologije, da bi tudi svojo moškost ali ženskost in poklicanost kot moški ali ženska živel v svobodi. »Kristus nas je osvobodil za svobodo« (Gal 5,1), da bi ne živeli več kot sužnji strasti in greha. Ob tem izhodišču tudi kateheza o poklicanosti moškega in ženske nujno postaja kerigmatična, oznanilo katoliškega moralnega nauka o družini pa evangelij družine.

Ključne besede: družina, zakon, kateheza, teorija spola, krščanska antropologija

Abstract: **Set Free for Freedom: Christian Anthropology in Catechesis**

Ordinary catechesis only rarely and bashfully tackles sexuality and relations between sexes. Catholic moral teaching not infrequently remains in the minds of the faithful only a collection of prohibitions and restraints. An important challenge for catechesis and proclamation today is to bring the basic facts of Christian anthropology closer to the modern Christian so that he or she would live in freedom and to the fullest his masculinity and calling as a man or her femininity and calling as a woman. »For freedom Christ set us free« (Gal 5,1) so that we would no longer live as slaves to lust and sin. This is also the basis for the catechesis on the calling of man and woman to necessarily become kerygmatic, and for the proclamation of the Catholic moral teaching on the family to become the Gospel of the family.

Key words: family, marriage, catechesis, theory of gender, Christian anthropology

Antropološko-kulturne spremembe vplivajo na vse vidike življenja in zahtevajo analitični pristop. Na področju zakona in družine zaznavamo pozitivne spremembe: večjo svobodo izražanja, boljše priznavanje pravic žensk in otrok v nekaterih delih sveta. Izredna sinoda o družini pa ob tem hkrati opozarja na rastočo nevarnost, ki se kaže v rastočem individualizmu, ki škoduje družinskim vezem. Temu se pridružuje kriza vere, ki je dosegla številne katoličane in je po mnenju sinode pogosto vzrok krize zakona in družine (Škofovska sinoda 2015, 11). Ugotavljamo, da v Evropi družine očitno že dalj časa niso sposobne učinkovito posredovati vere

svojim lastnim otrokom (Ruspi 2012, 168). V prispevku bomo osvetlili nekatere dejavnike in vplive, ki zaznamujejo razvoj in spremembe na področju praktične pastorale, posebno izzive kateheze otrok, mladostnikov in družin.

1. Koga katehiziramo?

Uvodoma bomo izpostavili nekatere okoliščine, ki vplivajo na oblikovanje stališč, povezanih z odnosom do zakona in družine pri otrocih in mladostnikih, ki jih dosega kateheza.

Redna kateheza – s tem mislimo najprej na osnovnošolski verouk, kakršnega nam nakaže pregled slovenskih osnovnošolskih veroučnih učbenikov in pripomočkov – se le mestoma in dokaj sramežljivo neposredno loteva govora o poklicanosti kristjana v krščanski zakon, duhovništvo ali posvečeno življenje. Še bolj sramežljivo se dotika odnosov med spoloma in spolnosti. To je moč opaziti celo pri gradivih, ki pripravljajo mlade na prejem zakramenta birme, ko bi bilo pričakovati konkretnješe uvajanje v soočanje z aktualnimi življenjskimi vprašanji (Veseli Mušič 2015, 51).

»Pohiti, ničesar ne smeš zamuditi! To je tvoje življenje in pravico imaš, da ga izkoristiš! Uživaj na vso moč, vendar pazi, da česa ne stakneš ali da morda ne zanosiš! Uživaj s kondomom, zato se zaščiti!« Današnji najstniki so vsak dan zasuti s takšnimi ali podobnimi sporočili. Brošure, letaki in knjige, ki so jim na voljo, so polni različnih nasvetov, kakšno kontracepcijo izbrati in kako jo pravilno uporabiti. Ni pa praktično nobene spodbude mladostnikom, da bi začetek spolne aktivnosti odložili v odraslo dobo ali jo osmislili in jo povezali z oblikovanjem družine ali posredovanjem življenja.

A to je le en vidik. Drugi je eksplicitno nasprotovanje identifikaciji mladostnikov s svojim lastnim spolom. Za katehezo se zdi vsaj toliko kakor medijska in javnomnenjska usmeritev pereč vdor teorije spola v izobraževalni sistem. Tudi če se v začetku to še ne pokaže v uradnem kurikulumu, pa toliko bolj intenzivno in agresivno poteka prek različnih delavnic in po drugih poteh, ki se najpogosteje izmaknejo nadzoru staršev. Opazujemo lahko, kako si teorija spola in tako imenovana agenda LGBT, ki radikalno nasprotuje *krščanski viziji človeka*, nasilno utirata pot in krojita javno mnenje ne le v medijih, ampak vdirata tudi v javne izobraževalne sisteme. Izzivi, ki jih postavlja teorija *gender*, so pomembni tudi za Cerkev in za njeno pastoralno in katehetsko delovanje. Težko bi prezrli, da skrivnost božje ljubezni do ljudi prejema svojo govorico iz besednjaka zakona in družine. Bog se je razodel kot Oče. Jezus se označuje kot božji Sin, to pa nam omogoča, da postanemo božji sinovi in hčere, med seboj pa bratje in sestre. Cerkev je po Svetem pismu mati vseh verujočih (Gal 4,26) in Kristusova nevesta (Raz 21,9). Oznanjevanje evangelija lahko postane problematično, če se ljudje ne rojevajo in ne odraščajo več v naročju družine in so prikrajšani za temeljne izkušnje, ki so v središču krščanske vere: poročenost, starševstvo, otroštvo, bratstvo. Krščanska vera ob nerazumevanju besednjaka zakona in družine postane težko razumljiva. Nekatere zahodne

demokracije gredo v *gender-mainstreaming* tako daleč, da iz dokumentov in iz uradnih listin črtajo besede »oče« in »mati« in te izraze nadomeščajo z domnevno družbeno sprejemljivejšima izrazoma »starš 1« in »starš 2«. Ideologija *gender* na zahodu vztrajno vdira v šolske in v izobraževalne sisteme in zdi se, da bi lahko kmalu postalo sporno, ker nekateri starši učijo svoje otroke molitve, kakor je »oče-naš« (Pérez-Soba 2014, 367–368). Ko papež Frančišek govori o družini, poudarja temeljno razsežnost bratstva in sestrinstva, saj se teh odnosov najprej učimo v družini, zahvaljujoč različnim vlogam njenih članov, predvsem matere in očeta (Šegula 2015, 128).

Glede vdiranja teorije spola v izobraževalni sistem spomnimo le na dve epizodi, ki sta bili morda na Slovenskem najbolj odmevni. Priročnik *Ljubezen je ljubezen* (Pan 2007) naj bi bil »priročnik za učenje in razumevanje človekovih pravic na osnovi spolne identitete ter spolne usmerjenosti« za osnovnošolce. V praksi se uporablja kot načrt delavnic za otroke in mladostnike. Njegova tema naj bi bile človekove pravice, vendar se, ko preučimo vsebino, izkaže, da je namenjen prevzgoji otrok v skladu s teorijo spola, ki ne priznava obstoja naravnega ženskega in moškega spola, in propagandi za redefinicijo zakonske zveze in družine. V začetku priročnika avtorica pove, da sta moški in ženski spol nekaj, kar ni odvisno od narave, ampak si izberemo sami. Takole pravi: »Poskusite razmišljati o svojih oblačilih, izgledu in vedenju v zvezi s spolom. In zavestno izbirati. Izbirajte tisto, kar vam godi, kar vam je všeč in zanimivo, raje kot pa tisto, kar se za vaš spol pričakuje oziroma za kar si mislite, da so vaše prvobitne želje. Tako boste ustvarjali sebi lasten, enkratni spol. In svet bo normalnejši.« (Pan 2007, 13) »Tradicionalno, a zmotno prepričanje je, da je poroka, tj. zakonska zveza med moškim in žensko, jamstvo za srečno in harmonično družino. Vlogo staršev zmore dobro izpolnjevati tudi ena sama ali več odraslih oseb, ki so po pripadnosti, intimnosti in skrbi za otroka enakovredni, niso pa biološki starši otroka.« (20) »Zapomni si, da je spol nekaj, kar moramo imeti pravico ter možnost ustvarjati sami in ne po nareku naših genitalij, ki naj bi silile človeka biti ženska ali biti moški!« (26) »Podobno kot spol ni vnaprej določeno ali samoumevno dejstvo ob rojstvu in ga moramo imeti pravico opredeliti sami ali ga spremeniti, velja isto za spolno usmerjenost.« (29). Ob tem ni zanemarljivo, da je priročnik z Ministrstva za šolstvo in šport priporočeno didaktično gradivo za učitelje predmeta državljanska vzgoja in etika v 7. in v 8. razredu osnovne šole (Ministrstvo za šolstvo in šport 2007, 10–11).

Podobna je zgodba o Ani, ki ima dva očeka; prinesla jo je otroška revija *Ciciban* (Lupša 2012, 18–19). Zgodba idealizirano prikazuje otrokovo življenje v homoseksualni skupnosti: deklica Ana nima očeta in matere, ampak dva očeka. Ob robu zgodbe avtorica poudari: »Za otroke je najbolj pomembno, da imajo ob sebi ljubeče odrasle in varen dom. Preberite še knjigo Alexandre Maxeine z ilustracijami Anke Kuhl (prevod Neža Božič), *Vse naše družine*, MKZ, 2012.« (19)

Ob intenzivnem prizadevanju za relativizacijo vloge spola in pomena družine z očetom, materjo in otrokom, ki se dogaja na več nivojih družbe in kulture in ga omenjeni epizodi le delno nakazujeta, je razumljivo, da tudi otroci iz vernih družin velikokrat ne delijo več prepričanj in stališč svojih staršev ali verskih skupnosti gle-

de odnosov med spoloma, zakonske zveze in družine. Pogled na človeka, ki je nasproten pogledu krščanskega razodetja, se prikazuje kot napreden, strpen in sodoben. To pomeni izziv za katehezo in za celotno pastoralno delovanje Cerkve.

2. Kdo smo, ki katehiziramo?

»Dobro je, da vsaka kateheza posveti posebno pozornost ›poti lepote‹ (*via pulchritudinis*). Oznanjevanje Kristusa pomeni, pokazati, da vera vanj in hoja za njim ni le nekaj pravega in resničnega, ampak je nekaj lepega, kar more celo sredi preizkušenej napolniti življenje z novim sijajem in globoko srečo.« (Frančišek 2014, 109) Že v apostolski spodbudi *O evangelizaciji* papež Pavel VI. poudarja, da je »prvo sredstvo evangelizacije pristno krščansko življenje. Današnji človek raje posluša pričevalce kakor učitelje; če pa posluša učitelje, jih zato, ker so pričevalci.« (Pavel VI. 1976, 41) »Evangelij je treba oznanjati predvsem s pričevanjem. Zgled: kristjan ali skupina kristjanov znotraj človeške družbe, v kateri živi, razodeva, da zna razumeti in sprejemati druge, da zna z njimi deliti življenje in usodo, da je solidaren z delom vseh za vse tisto, kar je plemenitega in dobrega. Poleg tega s tem na čisto preprost in samoumeven način izraža vero v nekatere vrednote in upanje na nekaj, kar se ne vidi in o čemer bi si človek ne upal niti sanjati. S takim pričevanjem brez besed ti kristjani prebujajo v srcih tistih, ki vidijo njihovo življenje, neustavljiva vprašanja: Zakaj so taki? Zakaj tako živijo? Kaj ali kdo jih navdihuje? Zakaj so sredi med nami?« (Pavel VI. 1976, 21)

Podobno kakor katehisti zaznavamo, da se starši velikokrat čutijo nekompetentne za to, da bi odigrali svojo vzgojno vlogo v družini, se zdi, da tudi katehisti sami ne znamo pričevati za lepoto konkretne krščanske poklicanosti, pa naj bo to poklicanost v duhovništvo, posvečeno življenje ali krščanski zakon. To vsaj delno velja za vlogo katehista – kako doživljam in ali znam kaj povedati o *milosti*, ki deluje v mojem življenju – za očeta, moža, duhovnika, redovnice. Znam kaj povedati o čistosti – pred zakonom, v zakonu, v celibatu? So to bremena, ki smo si jih naložili – ali je to prostor, kjer izkušam, kako me Kristus osvobaja strasti, sužnosti, sebičnosti?

»Prvi nagib za oznanjevanje evangelija je Jezusova ljubezen, ki smo jo prejeli. Izkušnja, da nas ljubi on, ki nas je odrešil, nas nagiba, da ga ljubimo bolj in bolj. A kakšna ljubezen je to, ki ne začuti nujnosti, da bi govorila o tem, da smo ljubljene, in da bi to pokazali in razglašali? Če ne občutimo globoke želje, da bi podarjali to ljubezen, se moramo zadrževati v molitvi in ga prositi, da nam spet podeli notranjo prevzetost.« (Frančišek 2014, 161–162)

To se zdi drugi izziv za katehetsko in pastoralno delovanje na področju zakona in družine: kako katehisti sami pričujemo, izhajajoč iz svoje izkušnje poklicanosti. Kako naj krščansko sporočilo o moškem in ženski, o človekovi poklicanosti posredujemo na način in z besedami, ki jih bo sodobni človek lahko razumel. Glede tega je revolucionaren prispevek Janeza Pavla II., ki je svoje učenje o zakonu in družini izrazil prav v katehetski obliki. Pri tem je na novo premislil in na novo predstavil cerkveno učenje o spolnosti in zakonu in ga prikazal z veliko izvirnostjo (West 2010,

6–7). Če je bilo še nedavno cerkveno učenje o spolnosti, zakonu in družini velikokrat sprejeto predvsem kot zbir prepovedi in omejitev, je Janez Pavel II. učenje cerkve o spolnosti in zakonu predstavil kot dobro novico (Janez Pavel II. 2014). Skozi prizmo poročenosti in združitve zakoncev v eno telo po besedah Janeza Pavla II. spet odkrivamo pomen celotnega obstoja in smisel življenja.

Izredna škofovsko sinoda v glavnih usmeritvah in izhodiščih povzame celotno učenje Janeza Pavla II. in se enako kakor on vrača k začetkom. Jezus sam potrjuje neločljivo zvezo moža in žene, ko govori o stvariteljskem načrtu za človeško zakonsko dvojico. Pravi: »Zaradi vaše trdosrčnosti vam je Mojzes dovolil odpustiti vaše žene. V začetku pa ni bilo tako.« (Mt 19,8) Neločljivosti zakona – »Kar je Bog združil, tega naj človek ne loči!« (19,6) – ne smemo razumeti kot človeku naložen »jarem«, ampak kot dar ljudem, združenim v zakonu (Škofovsko sinoda 2015, 16). Zdi se, da je prav izkušnja zakonskega življenja, ki potrjuje, da je zakonska ljubezen in zvestoba dar in ne jarem, tisto pričevanje, ki pomaga prepoznati lepoto in milost krščanske poklicnosti (Zupančič 2013).

3. Antropološki in zakramentalno-teološki preudarki

Že med pripravo na izredno sinodo o družini so različni avtorji opozarjali, da predvsem nauk o nerazvezljivosti zakona v sekulariziranem okolju pogosto naleti na nerazumevanje. Kjer so se izgubili temelji krščanske vere, tam zgolj zunanja pripadnost Cerkvi ne more več nositi pomembnih življenjskih odločitev in ne more več dajati opore v krizah, ki nastopijo v zakonu, pa tudi v duhovniškem in v redovniškem življenju. Mnogi se sprašujejo: kako naj se za vse življenje vežem na eno samo ženo oziroma enega samega moža? Ali je dokončna vezanost na enega samega človeka sploh mogoča? Mnoge zakonske skupnosti, ki se danes razbijejo, povečajo dvom mladih o dokončnih življenjskih odločitvah (Müller 2013).

Kardinal Walter Kasper, ki ga je papež povabil, naj pripravi uvodno predavanje ob začetku izrednega konzistorija na temo družine februarja 2014, je izpostavil nujnost odprtega pogovora o družini v našem času. V razpravi z naslovom Evangelij družine (Kasper 2014) se je najprej ustavil ob globoki krizi, ki jo doživlja sodobna družina. Milijoni družin živijo v okoliščinah, ki onemogočajo družinsko življenje. Po drugi strani individualizem in potrošništvo načenjata tradicionalne družinske vrednote in kulturo družine. Sodobni svet doživlja antropološko krizo. Število tistih, ki jih je strah ustanoviti družino, in tistih, ki jim je ta načrt propadel, je dramatično naraslo. Zato je prav tako naraslo število otrok, ki nimajo sreče, da bi rasli v urejeni družini. Med naukom Cerkve o poroki in družini in prepričanji, po katerih živijo mnogi katoličani, se je ustvaril prepad. Mnogim katoličanom se zdi cerkveni nauk daleč od življenja. So pa po drugi strani tudi mnoge družine, ki živijo vero Cerkve ter pričujejo o lepoti in veselju vere, ki jo imajo v naročju družine. Današnji položaj Cerkve v tem pogledu ni nekaj novega, saj se je že Cerkev prvih stoletij soočala s pojmovanji zakona in družine, ki so bila povsem nasprotna od tega, kar je oznanjal Jezus.

3.1 Ustvarjen po božji podobi

»Bog je ustvaril človeka po svoji podobi, po božji podobi ga je ustvaril, moškega in žensko je ustvaril.« (1 Mz 1,27) Kot odlična božja stvaritev sta ustvarjena dva spola, moški in ženska. Človek ni ustvarjen kot *single* (osamelec). »Ni dobro za človeka, da je sam; naredil mu bom pomoč, ki mu bo primerna.« (2,18) Adam sprejme ženo z veselim vzklikom dobrodošlice (2,23). Moški in ženska sta bila od Boga podarjena drug drugemu. Oba – če sta božji podobi – imata enako dostojanstvo. Vendar nista povsem enaka (Scola 2014, 321–322). Njuna enakost v dostojanstvu, pa tudi njuna različnost, oboje temelji v stvarjenju. Ne postane moški moški in ženska ženska zaradi neke kulture, kakor danes nekateri trdijo, temveč je biti moški in biti ženska ontološko utemeljeno v stvarjenju. Njuna enakost v dostojanstvu in njuna različnost razloži njuno medsebojno privlačnost. Dva postane ta eno meso, se pravi: ena življenjska skupnost. Ta vključuje spolnost, eros, pa tudi človeško prijateljstvo (2,24). V tem smislu sta moški in ženska ustvarjena za ljubezen in sta podoba Boga, ki je ljubezen (1 Jn 4,8).

Kot podoba Boga je človeška ljubezen nekaj velikega in lepega, vendar zato sama po sebi še ni božja. Sveto pismo razgradi antično-vzhodni mit »baalizacije« spolnosti in tempeljske prostitucije. Spolni razvrat je označen za malikovanje in obsojen. Če namreč partner pobožanstvi drugega in od njega pričakuje, da mu bo pripravil nebesa na zemlji, potem je drugi preveč privzdignjen in ne more, da partnerja ne bi razočaral. Življenjska skupnost med moškim in žensko ter njunimi otroci je lahko srečna le takrat, ko drug drugega razumejo kot dar, ki jih presega. Tako stvarjenje človeka vstopa v sedmi dan, v praznovanje *sabata* – sobote. »Človek ni bil ustvarjen, da bi postal delovna živina, temveč za soboto. Za dan, ko smo svobodni za Boga, in za dan, ko moramo biti svobodni za skupno praznovanje, za prosti dan, ki ga preživimo drug z drugim (prim. 2 Mz 20,8–10; 5 Mz 5,12–14).« (Kasper 2014, 26)

3.2 Greh v življenju družine

V Genezi že v tretjem poglavju sledi izgon iz raja in iz rajskega stanja zakonskega in družinskega življenja. Odtujenost človeka od Boga ima za posledico odtujenost v človeku in med ljudmi. Prva odtujenost se zgodi med moškim in žensko: drug pred drugim se sramujeta (1 Mz 3,10). Drug drugega grajata in obtožujeta (3,12). V življenje zakoncev in družine se priplazijo nasilje, ljubosumnost in neenotnost. Žena in mati bo odslej v bolečinah rojevala otroke in jih z bolečino vzgajala. Greh zadeva tudi odnos med človekom in naravo, svetom. Zemlja ni več lep vrt. Na njej sta trnje in osat. Delo je postalo trdo in težko. A na koncu tretjega poglavja se že prižge luč upanja (3,15).

3.3 Družina in odrešenje

Jezus je vstopil v družinsko zgodbo. Odraščal je v družini iz Nazareta (Lk 2,51–52), imel je sorodnike (Mr 3,31–33; 6,3; Lk 1,36.39–56). V začetku svojega javnega delovanja gre na svatbo v Kano in tam stori prvi čudež (Jn 2,1–12). Temeljne besede

Jezusovega nauka o družini najdemo med njegovimi besedami o ločitvi (Mt 19,3–12). Mojzes je dovolil ločitev pod točno določenimi pogoji (5 Mz 24,1), ki so bili jabolko spora med različnimi šolami judovskih pismoukov. Jezus se ne zaplete v njihovo kazuistiko, temveč se opre na izvirno božjo voljo: »Od začetka pa ni bilo tako.« (Mr 10,2-12; Lk 16,18; 1 Kor 7,10)

Učencem se izvirnega pojmovanja zakona ustrašijo in se jim zdi pretirana zahteva: »Če je z možem in ženo tako, se ni dobro ženiti.« Izpolniti prvotni božji načrt mora biti človeku »dano«. To je dar milosti. Trdosrčnost nas zapira pred Bogom in pred drugimi. S prihodom božjega kraljestva pa se je izpolnila prerokba, da bo Bog v mesijanskih časih spremenil trda srca v nova srca (Ezk 36,26; Jer 31,33; Ps 51,12). Ker se prešušstvo začne v srcu (Mt 5,28), ozdravitev lahko pride samo prek spreobrnjenja in prek daru novega srca. Jezus oznanja, da je zaveza med zakoncema zaobjeta v zavezi z Bogom in z njo podprta. Dokončna obljuba božje zaveze in božje pomoči prepreči, da bi bila človeška vez odvisna od človeške samovolje. Božja obljuba podeli človeški vezi trdnost in trajnost (Kasper 2014, 35–37; Healy 2014). Bilo bi povsem napak, ko bi to božjo zavezanost zakoncema razumeli kot jarem: to je stalen vir moči, da zakonca lahko prehajata v stanje prvotne božje zamisli o zakonu in moreta v različnih življenjskih okoliščinah ohraniti medsebojno zvestobo.

3.4 Zakramentalnost krščanskega zakona

Zakramenti, tudi zakrament svetega zakona, so zakramenti vere. V tem vidi Kasper osrednjo točko (Kasper 2014, 18–20). Drugi vatikanski koncil o zakramentih pravi: »Vero zakramenti ne le predpostavljajo, ampak jo /.../ tudi hranijo, krepijo in izražajo.« (B 59) Tudi zakrament svetega zakona postane učinkovit in ga je moč živeti le v veri. Bistveno vprašanje je torej: kakšna je vera prihodnjih mladoporočencev in zakoncev? V deželah stare krščanske tradicije danes opažamo usihanje prepričanj, ki so v preteklosti samoumevno sodila h krščanski veri in k razumevanju zakona in družine. Veliko oseb je krščenih, ne pa evangeliziranih. »Povedano na paradoksalen način: to so krščeni katehumeni, če ne celo krščeni pogani.« (Kasper 2014, 19) V tej situaciji ni mogoče začeti s spiskom naukov in zapovedi in se zgolj zapičiti v tako imenovana pereča vprašanja. Teh vprašanj ne smemo obiti, vendar je treba začeti korenito, to je: iz korenin vere, iz začetnih prvin vere (Heb 5,12), nato pa korak za korakom prehoditi pot vere (Frančišek 2014, 34–39). Cerkev vere noče nikomur vsiljevati. Lahko jo le predlaga in ponudi kot pot k sreči.

Podobno že Müller (2013) spomni, da je zakon krščenih, ki so včlenjeni v Kristusovo telo, zakramentalne narave in pomeni nadnaravno resničnost. Resna pastoralna težava je v tem, da nekateri danes krščanski zakon presojujejo izključno s svetnimi in pragmatičnimi merili. Kdor misli »z duhom sveta« (1 Kor 2,12), ne more razumeti zakramentalnosti zakona. Vedno večjemu nerazumevanju svetosti zakona Cerkev ne more odgovoriti s pragmatičnim prilagajanjem temu, kar je domnevno neizbežno, ampak samo z zaupanjem »Duhu, ki je iz Boga, da bi spoznali to, kar nam je Bog milostno podaril« (2,12). Zakramentalni zakon je *pričevanje o moči milosti*, ki spreminja človeka in vso Cerkev pripravlja na sveto mesto, novi Jeruza-

lem, na Cerkev, ki je ozaljšana »kakor nevesta za svojega ženina« (Raz 21,2). Zakonska ljubezen je očiščena, okrepljena in povišana z zakramentalno milostjo. »Ta ljubezen, potrjena z med seboj dano besedo in predvsem posvečena s Kristusovim zakramentom, ostaja zvesta v sreči in nesreči, telesno in duhovno nerazvezljivo zvesta. Tuja sta ji torej kakršnokoli prešuštvo ali razveza zakona.« (CS 49) Zakonca sta v moči zakramenta zakona deležna dokončne, nepreklicne božje ljubezni. Zato moreta biti priče zveste božje ljubezni.

Kasper (2014, 50–60) se v nadaljevanju razprave loteva problema ločenih in ponovno poročenih, a ugotavlja, da pozornosti ne moremo usmerjati le na težke pastoralne situacije, ampak je bolj potrebno, da znamo izbrati pozitivno izhodišče in odkriti in oznanjati evangelij družine v vsej njegovi lepoti. Resnica prepriča s svojo lastno lepoto. »V družini so ljudje doma ali v njej vsaj poskušajo najti svoj dom. Cerkev v družinah sreča realno življenje. Zato so družine preskusni kamen za pastoralo in novo evangelizacijo. Družina je prihodnost. Družina je tudi za Cerkev prihodnost.« (61).

4. Sklep: kako naj katehiziramo?

V tretjem delu sinodalno poročilo predlaga nekatere konkretne možnosti oznanjevanja evangelija družine danes v različnih življenjskih okoljih. Evangelizacijo prepoznava kot odgovornost celotnega božjega ljudstva. »Brez veselega pričevanja zakoncev in družin, domačih Cerkev, je oznanjevanje v nevarnosti – tudi, če je konkretno –, da ostane nerazumljivo ali se izgubi v morju besed, kar je značilno za našo družbo ... Sinodalni očetje so večkrat poudarjali, da so katoliške družine v moči zakramenta zakona poklicane, da so same dejaven subjekt družinske pastore.« (čl. 30)

Odločilno je: poudarjati prvenstvo milosti in s tem možnosti, ki jih Duh podarja v zakramentu. Treba je, da ljudje doživijo: evangelij družine je tisto veselje, »ki napolnjuje srce in celotno življenje ljudi«, ker smo v Kristusu odrešeni »greha, žalosti, notranje praznine in osamljenosti« (Frančiček 2014, 1). Ob tem ne moremo pozabiti, da je kriza vere povzročila krizo zakona in družine. Oznanjevanje mora omogočiti izkušnjo, da je evangelij družine odgovor na najgloblja pričakovanja človeške osebe (čl. 31–33). Zvestoba v krščanskem zakonu ni sad suženjske vdanosti prepovedi skokov čez plot, ampak je slej ko prej sad *izkušnje*, da je zvestoba *mogoča*, da je izpolnitev najglobljih želja človekovega srca – in ne narobe, kakor resda propagira sodobna kultura. To je izziv konkretnemu katehistovemu delovanju – kako doživljam in ali znam kaj povedati o *milosti*, ki deluje v mojem življenju katehista, predvsem pa kristjana – očeta, moža, duhovnika, redovnice ... Znam kaj povedati o čistosti – pred zakonom, v zakonu, v celibatu? So to bremena, ki smo si jih naložili – ali je to prostor, kjer izkušamo, kako nas Kristus osvobaja strasti, sužnosti in sebičnosti? V Kristusu kristjan ni več *suženj* strasti in greha – čeprav, žal, še ni »opravljen z njim enkrat za vselej« in ga skušnjave, strasti in greh še vedno napadajo –, ni več njihov suženj. Kateheza bo torej kar najbolj odstirala lepoto

božjega načrta za človeka. Antropologija ustvarjenega in odrešenega človeka napravi prostor za teologijo Boga Stvarnika in Odrešenika – vzgojna naloga Cerkve ni več nauk o moralnih normah, ampak božja pedagogika milosti, ki deluje v življenju.

Reference

- Frančišek.** 2014. *Veselje evangelija*. Ljubljana: Družina.
- Healy, Nicholas J.** 2014. Dar nerazvezljivosti zakona: Pastoralna skrb za civilno ločene in ponovno poročene katoličane. *Communio* 24:370–385.
- Janez Pavel II.** 2014. *Moža in ženo je ustvaril: Kateheze ob Prvi Mojzesovi knjigi*. Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba.
- Kasper, Walter.** 2014. *Evangelij družine in nova evangelizacija Evrope*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- Lupša, Maja.** 2012. »Očka.« *Ciciban* (Ljubljana), marec, 18–19.
- Müller, Gerhard Ludwig.** 2013. Una testimonianza circa il potere della grazia: Sulla indissolubilità del matrimonio e il dibattito sui divorziati risposati e i sacramenti. *L'Osservatore Romano*, 23. 10.
- Pan, Maja.** 2007. *Ljubezen je ljubezen*. Ljubljana: Amnesty International Slovenije.
- Pavel VI.** 1976. *O evangelizaciji*. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.
- Pérez-Soba, Juan José, in Stephan Kampowski.** 2014. Družina in poklicanost k ljubezni. *Communio* 24:367–369.
- Ruspi, Walter.** 2012. Fede e nuova evangelizzazione nell'Europa d'oggi. *Communio* 22:166–177.
- Scola, Angelo.** 2014. *Poročna skrivnost*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- Šegula, Andrej.** 2015. Bračni i obiteljski pastoral u Sloveniji u svjetlu izvanredne sinode 2014. *Vrhbosnensia* 19:117–135.
- Škofovska sinoda.** 2015. *Sinodalno poročilo: Relatio synodi; pastoralni izzivi družine v kontekstu evangelizacije*. Ljubljana: Družina.
- Vesel Mušič, Polona.** 2015. *Utrip birmanske pastore v Cerkvi na Slovenskem*. Ljubljana: Salve in Teološka fakulteta.
- West, Christopher.** 2008. *Teologija telesa za začetnike: Uvod v spolno revolucijo papeža Janeza Pavla II.* Ljubljana: Družina.
- — —. 2010. *Dobra novica o spolnosti in zakonu*. Ljubljana: Družina.
- Zupančič, Katarina.** 2013. *Biti eno: Kateheze za zakonske skupine*. Ljubljana: Medškofijski odbor za družino.